

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ

**ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ ДО БЕЗПЕЧНОГО
ВИКОРИСТАННЯ
ІНТЕРНЕТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 2 курсу, 241М групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Кедровська Олена Юріївна
Керівник к.пед.н., доцентка Саган О.В.
Рецензентка вихователь-методист ЗДО
№18 Херсонської міської ради
Бойчук О.А.

Херсон – 2021 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ФОРМУВАННЯ	
ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ	
1.1. Аналіз сучасних підходів до цифрової стійкості.....	7
1.2. Поняття інтернет-безпеки дошкільників.....	12
1.3. Врахування вікових особливостей дошкільників.....	15
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ ТА АНАЛІЗ ЙОГО	
РЕЗУЛЬТАТІВ	
2.1. Вивчення стану сформованості у педагогів дошкільної освіти навичок діяльності, пов'язаних з безпечним використанням глобальної мережі.....	20
2.2. Реалізація експериментальної програми.....	22
2.3. Методичні рекомендації щодо створення безпечного онлайн-середовища дошкільників.....	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	39

ВСТУП

Інтернет та інші інформаційно-комунікаційні технології стали невід'ємною складовою сучасної людини. У світі навіть відзначають 9 лютого, як день безпечного інтернету. У дитячому фонді Організації Об'єднаних Націй окреслено пріоритетну мету – забезпечити безпеку дітей у віртуальному середовищі.

Серед рекомендацій експертів, звернених до урядів країн, – навчання співробітників охорони здоров'я та освіти і соціальних працівників, спрямоване на усвідомлення існуючих загроз, і зміцнення служб з охорони дітей і їх здоров'я.

Технологічні компанії, включаючи соцмережі, повинні приділяти увагу безпеці неповнолітніх і озброїти педагогів, батьків і самих дітей механізмами захисту.

Експерти закликають також збільшувати інвестиції в безпечні технології і пізнавальний контент. Батькам потрібно допомогти усвідомити ризики, які виходять з інтернету, і розпізнавати ознаки розладу, пригніченості і тривоги у власних дітей – адже вони можуть бути пов'язані з тим, що відбувається онлайн.

Діти повинні мати можливість працювати з психологами – нехай навіть дистанційно, а заклади освіти повинні передбачити заходи підтримки дітей, які мають проблеми. Дітям і підліткам потрібно також допомогти знайти баланс між реальною і віртуальною дійсністю і будувати дружні, позитивні відносини з оточуючими, включаючи однолітків.

Цифрове середовище, як і раніше оточене забобонами і побоюваннями, перш за все, по відношенню до його використання дітьми та підлітками. Викладачі повинні відігравати ключову роль в навчанні молодих студентів тому, як відповідально і безпечно

використовувати Інтернет і технології в цілому, щоб допомогти їм підвищити обізнаність про можливості та загрози кіберпростору.

Сучасні діти мають вроджену здатність орієнтуватися в Інтернеті і використовувати технологічні пристрої. Вони «цифрові аборигени», вони народилися в цифрову епоху і ніколи не знали світу без Інтернету. Діти використовують Інтернет у вільний час, граючи в онлайн-відеоігри, ділячись своїм досвідом і всілякими цифровими гаджетами.

Діти розглядають Інтернет як велику річ, здатну надати їм тонни відповідей та інформації про все. Вони сприймають Інтернет виключно як позитивне середовище, не беручи до уваги його недоліки. У цьому випадку батьки і вихователі відіграють фундаментальну роль в інформуванні дітей про те, що, якщо вони не будуть обережні, люди з поганими намірами можуть зруйнувати їх онлайн-досвід – точно так само, як це може статися в «реальному» житті.

Актуалізується навчання дітей ставати відповідальними цифровими користувачами, направляючи їх і навчаючи того, як практикувати відповідну поведінку, коли вони використовують блоги та соціальні мережі, переміщаючись по вікі-просторам, проводячи онлайн-дослідження і так далі.

Існує чотири види ризиків інтернет-безпеки для дошкільнят – контент, контакт, поведінка і контракт.

Практичні способи забезпечення безпеки дошкільнят включають в себе сімейний медіаплан, зручні для дітей пошукові системи, огляди, налаштування конфіденційності та батьківський контроль. Вчені акцентують увагу на необхідності виходу в Інтернет з дітьми для того, щоб давати приклади безпечного використання Інтернету та вчити дітей доброму й поганого контенту.

Наявність вимог до сформованості цифрових навичок педагогів, з одного боку, і слабка підготовка вихователів закладів дошкільної освіти щодо системи роботи у царині ефективного використання онлайн-

ресурсів, з іншого, актуалізувало вибір теми кваліфікаційної роботи: **«Підготовка вихователів до безпечного використання Інтернету в освітньому процесі».**

Робота виконана згідно з науково-дослідною темою кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету: «Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності сучасного педагога дошкільної та початкової освіти».

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та апробація системи роботи вихователя щодо формування навичок безпечного користування цифрових онлайн-засобів.

Об'єктом дослідження є фахова підготовка педагогів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – зміст, засоби, методи методичної системи формування навичок безпечного використання Інтернет.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що ознайомлення вихователів з системою роботи по формуванню навичок безпечного використання цифрових онлайн-ресурсів сприятиме підвищенню рівня їх фахової компетентності, зокрема інформаційно-комунікаційної.

Завдання роботи:

1. Здійснити аналіз сучасних підходів до цифрової стійкості.
2. Обґрунтувати поняття інтернет-безпеки дошкільників.
3. Вивчити стан сформованості у педагогів дошкільної освіти навичок діяльності, пов'язаних з безпечним використанням глобальної мережі.
4. Розробити та апробувати тренінг з формування у вихователів компетентностей щодо безпечного використання засобів Інтернет у професійній діяльності.
5. Розробити відповідні методичні рекомендації.

Теоретичне значення дослідження полягає в аналізі понять «цифрова стійкість», «інтернет-безпека дошкільників» та обґрунтуванні заходів щодо їх формування в умовах закладу дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методичних рекомендацій для створення і підтримки безпечного цифрового середовища для дітей дошкільного віку.

Апробація. Основні результати дослідження обговорювалися на студентських конференціях, засіданнях кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, у доповіді на Регіональному науково-методичному семінарі «Формування дослідницьких компетентностей педагога», висвітлені у публікації автора.

Структура дослідження: випускна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ

1.1. Аналіз сучасних підходів до цифрової стійкості

Вплив інформації на розвиток дошкільника надзвичайно великий. На рівні держави оприлюднено низку документів, які регламентують відношення, пов'язані з захистом дітей від інформації, яка причиняє шкоду їхньому здоров'ю та розвитку.

Роботи Комарової І.А., Волосовець Т.В., Дорофєєва Є.А. присвячені дослідженню позитивного та негативного впливу цифрових технологій на розвиток дошкільника. Пейперт С., Новоселов Л.С. обґрунтували ефективність застосування інформаційно-комунікаційних засобів у розвитку пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку [14]. Також вченими розглядається специфіка такого використання: візуалізація інформації в ігровій формі, з звуковим та анімованим супроводом; індивідуалізація навчання досягається за рахунок самостійного регулювання темпу і кількості вправ. Крім того, засвоюється соціальна форма ігрових способів взаємодії.

У рекомендаціях МОН України щодо інформування дітей та батьків про правила безпечної поведінки в цифровому середовищі зазначається, що «право дитини на безпеку та захист є базовим та поширюється на її життєдіяльність як онлайн, так і офлайн. Разом з тим, не кожна дитина в Україні володіє достатнім рівнем знань щодо існуючих ризиків в цифровому середовищі та навичками безпечної поведінки в цифровому просторі. Діти мають право отримувати знання та підтримку у використанні цифрового середовища. Надавати таку підтримку є спільною відповідальністю батьків, педагогічних

працівників, громади загалом. Залучення батьків до освітнього процесу, налагодження ефективних партнерських відносин сприятиме не лише ефективному досягненню результатів навчання, а й формуванню безпечного освітнього та родинного середовища для дитини» [15].

Вченими сьогодні розглядаються 4 напрямки, які формують цифровий захист і кібербезпека:

- Захист технологічних пристроїв;

Сучасні діти думають про своє технологічне обладнання як про щось «належне», «обов'язкове». Навпаки, вони повинні розглядати це як привілей. Важливо доглядати за цифровими пристроями, захищати систему від підозрілих повідомлень, посилань, спливаючих вікон, щоб запобігти зараженню смартфонів, ноутбуків і планшетів шкідливим програмним забезпеченням, таким як віруси, хробаки та троянські коні, які можуть атакувати при використанні електронної пошти, блогів чи соціальних мереж.

- Безпечні сайти для навчання та досліджень;

Сучасні діти сприймають Інтернет як величезне сховище знань і відповідей. Занурення в це велике море інформації може утруднити їм вивчення і вибір правдивої інформації. Вихователі і батьки можуть сформувати первинні вміння розпізнавати надійні цифрові ресурси, а також приймати відповідальні рішення під час серфінгу по мережі.

- Запобігання кібербулінгу;

Діти взаємодіють один з одним через чати, блоги та соціальні мережі. Вони можуть вільно писати про що завгодно – і перш за все про кого завгодно – пересилаючи свою думку багатьох всього одним клацанням миші, навіть анонімним способом. Коли ці думки погані, коли вони завдають шкоди образу когось, коли вони завдають шкоди чутливості жертви, це називається кібербулінгом. Наслідки можуть бути руйнівними, що призведе до емоційного стресу і навіть самогубства.

Дітей слід заохочувати повідомляти про неналежні онлайн-взаємодії своїм батькам, вихователям, незалежно від того, чи є вони жертвою або спостерігачем. Дорослі можуть привести приклади кібербулінгу, щоб допомогти дітям зрозуміти важливість вирішення цієї проблеми і де межа, якої слід дотримуватися.

- Важливість самооцінки;

Діти повинні бути інформовані про важливість «цифрового сліду». Вони повинні розуміти, що як тільки вони публікують щось в Інтернеті – фотографію, думку, відео – вони роблять його доступним для перегляду або читання світом.

Навчання безпечної і відповідальної поведінки в Інтернеті можливо, якщо дорослі допоможуть своїй дитині навчитися безпечно, відповідально і приємно користуватися цифровими медіа та Інтернетом. Якщо навчити дитину управляти ризиками інтернет-безпеки і тривожним досвідом для себе, то у нього сформується цифрова стійкість. Це здатність справлятися з будь-якими ризиками, з якими вони стикаються в Інтернеті, і позитивно реагувати на них.

Основними факторами, що дозволяють сформувати цифрову стійкість є:

- спільний вихід в Інтернет з дитиною. Це можливо зробити, попросивши дитину показати цікаві веб-сайти; як грати в додатки або гру, в яку вона грає, поговорити про відео, які вона дивиться. Якщо ви вважаєте, що додаток або відео не підходять, ви можете сказати: «Це скоріше для дорослих. Давайте знайдемо що-небудь інше». І допомогти своїй дитині знайти щось більш підходяще.

- Хороший приклад для наслідування. Дитина вчиться у дорослого. Це означає, що батьки і вихователі можуть моделювати безпечно і здорове використання Інтернету, використовуючи цифрові носії так, щоб закласти фундамент їх використання в майбутньому. Наприклад, хорошим прикладом є правило невикористання цифрових пристроїв в

спальні. Також гарною ідеєю є те, як бабусі і дідусі та інші люди в житті дитини використовують Інтернет і намагаються домовитися про спільне підході.

- Навчання дитини хорошому і поганому контенту. Для цього існує пояснення дитині того, що в Інтернеті є хороший і поганий контент, включаючи контент, який не відповідає дійсності. Повинно стати правилом заохочення дитини, коли він розповідає, якщо бачить щось погане, страшне або тривожне.

- Навчання дитини покупкам в додатку. У багатьох іграх і додатках є вбудовані покупки для таких речей, як костюми персонажів і нові рівні. Можна навчити свою дитину цього, сказавши щось на кшталт: «Люди використовують Інтернет, щоб заробляти гроші, і ми повинні бути обережні, щоб не віддати їм наші гроші помилково. Якщо щось з'являється на екрані, не натискайте на нього. Приходь і скажи мені».

Якість екранного часу має значення. Для дошкільнят якісний екранний час може мати переваги в двох ключових областях:

- ❖ Навчання;
- ❖ Поведінка.

Якісний екранний час може підтримати навчання дитини, особливо якщо воно пов'язане з інтересами дитини або запалить його уяву. Наприклад, дитина може використовувати додаток для ідентифікації комах під час прогулянки. Це може допомогти дитині дізнатися нове про навколишнє середовище. Це також може стимулювати творче мислення.

Якісний екранний час також може сприяти позитивній поведінці. Наприклад, ви і ваша дитина можете дивитися телешоу або шоу на YouTube, яке заохочує обмін, допомогу іншим і співпрацю. Потім ви можете використовувати персонажів або ідеї з шоу, щоб спрямовувати поведінку вашої дитини. Навпаки, неякісні цифрові медіа мають дуже

мало переваг. Наприклад, ваша дитина не отримає корисної інформації, переглядаючи відео, які включають в себе рекламу іграшок.

Розмова з дитиною про те, чи є гра або телепрограма високої якості, може допомогти вашій дитині почати дізнаватися про те, що робить телевізійну програму, фільм, додаток або гру якісною.

Якісні програми та ігри допоможуть дитині вчитися і розвиватися. Такі програми або ігри для дошкільнят можуть:

- заохочувати творчість – наприклад, заохочуючи дітей малювати картини або створювати і розігрувати історії;
- Заохочувати вирішення проблем – наприклад, заохочуючи дітей до розробки найбільш відповідного одягу для персонажів в дощову погоду;
- Розвивати комунікативні навички – наприклад, спонукаючи дітей попросити щось у кафе або поспілкуватися з родиною і друзями;
- Розвивати соціальні навички – наприклад, заохочувати дітей по черзі;
- Розвивати інтереси – наприклад, заохочуючи дітей, які люблять тварин, дослідити зоопарк або ферму.

Якісні телевізійні програми, фільми та відео на YouTube для дошкільнят мають:

- мати позитивний погляд на відносини, сім'ю і життя – уникайте тих, хто позиціонує насильство або погане ставлення до інших як щось нормальне або хороше;
- Включати в себе поширені сценарії і ситуації, в які діти люблять грати в реальному житті, такі як «лікарня» або «зоопарк»;
- Надихати на нові ідеї для ігор дітей після того, як вони переглянуть ролики;
- Заохочувати дітей приєднуватися, до того, що роблячи персонажі на екрані, наприклад, танцювати або співати;

- Мати хороші історії, в яких представлені персонажі, які ставляться один до одного з добротою і повагою – уникайте програм, які призначені тільки для продажу рекламних іграшок, додатків і спорядження;

- Підходити за віком – наприклад, історії і теми деяких фільмів занадто зрілі і складні для маленьких дітей, щоб їх можна було повністю зрозуміти.

1.2. Поняття інтернет-безпеки дошкільників

Дошкільнятам подобається заходити в Інтернет, щоб подивитися відео або пограти в ігри. Вони можуть зробити це за допомогою комп'ютерів, мобільних телефонів, планшетів, телевізорів та інших пристроїв. В Інтернеті існують ризики безпеці для дошкільнят, хоча дошкільнята зазвичай не піддаються такій кількості ризиків, як діти старшого віку. Це тому, що вони з меншою ймовірністю будуть використовувати Інтернет самостійно.

«Безпечна поведінка в Інтернеті – сукупність дій особистості під час користування Інтернетом, що сприяють задоволенню потреб і водночас запобігають можливості завдання збитків, заподіяних фізичному, психічному, соціальному благополуччю та (або) майну самої людини та інших людей» [22].

Приймаючи деякі практичні запобіжні заходи в Інтернеті, дорослі захищають свою дитину від ризикового або небажаного контенту і діяльності.

Існує два основних види інтернет-ризиків безпеці дошкільнят:

- контентні ризики: ці ризики включають в себе контент, який діти можуть вважати негативним, огидним або іншим чином незручним. Прикладами можуть служити сексуальний контент в фільмах та іграх, порнографія, насильство, зображення жорстокого поводження з тваринами або програми, призначені для дітей старшого віку;

- Контрактні ризики: ці ризики містять у собі підписання дітьми несправедливих контрактів, умов, про які вони не знають або не розуміють. Наприклад, діти можуть натиснути кнопку, яка дозволяє компанії відправляти їм недоречні маркетингові повідомлення або збирати свої особисті або сімейні дані.

Є й інші питання безпеки в Інтернеті, але вони не є масовими і не становлять ризик для дошкільнят:

- ризики контакту: ці ризики включають в себе контакт дітей з людьми, яких вони не знають. Наприклад, дитина може використовувати комунікаційний додаток і розмовляти з незнайомцем;

- Ризики поведінки: до цих ризиків відносяться дії дітей, що можуть зашкодити іншим. Наприклад, дитина може знищити гру, створену ним або братом чи сестрою. Випадкове здійснення покупок в додатку є ще одним ризиком поведінки.

Дорослі грають ключову роль в зниженні ризиків, з якими стикається дитина в Інтернеті. Є багато практичних речей, які можуть зробити батьки і вихователі для того, щоб допомогти дошкільнику залишатися в безпеці в Інтернеті.

Розглянемо Головні аспекти цифрової безпеки дітей.

1. Здорове використання екрану – це збалансоване і позитивне використання технологій. Йдеться про те, для чого ви використовуєте свої екрани, коли обираєте їх використання і скільки часу на це витрачаєте. Мова також йде про те, щоб у житті було здорове поєднання роботи, навчання, дозвілля і цифрових заходів.

Вибір використання екрану може позитивно вплинути на ставлення дитини до екранів. У дітей розвиваються здорові звички використання екрану, коли бачать батьків, вихователів та інших ключових зразків для наслідування, використовуючи екрани здоровими, збалансованими способами.

Це можливо, просто зробивши регулярним, вільним від екрану час для своїх власних занять і сімейних заходів, таких як ходьба, читання, їжа і просто розмови. Коли дорослі це роблять, дитина отримує пару ключових повідомлень:

- Є багато способів розважитися, розслабитися і повеселитися – і не всі з них пов'язані з екранами;
- Сімейний час – один з найважливіших способів провести час.

Щоб зростати щасливими, дітям потрібно тепла, чуйна взаємодія з батьками. Але екрани іноді можуть заважати такого роду взаємодій – наприклад, якщо батьки переривають розмови з дітьми, щоб перевірити текстові повідомлення. Тому, під час розмови або гри з дитиною, важливо відкласти цифровий пристрій і дійсно зосередитися на тому, що важливо для дитини.

2. Рольове моделювання здорового використання соціальних мереж. Здорове використання соціальних мереж тримає нас на зв'язку з друзями і інтересами, останніми новинами, закладами освіти і так далі. Під час користування соціальними мережами, є багато способів стати зразком для наслідування для дитини:

- Регулярна перевірка налаштування конфіденційності в своїх облікових записах в соціальних мережах;
- Дбання про свій цифровий слід, обережність з фотографіями і коментарями, які публікуються, а також фотографіями і коментарями, на яких ви відзначені. Переконайтеся, що ви завжди шанобливі в своїх повідомленнях;
- Обговорення основ використання соціальних мереж з дитиною. Це також спонукає дитину бути відкритою щодо використання соціальних мереж. Якщо ви ділитесь забавним контентом один з одним, це може бути відмінним способом поговорити про речі, які вам обом подобаються і які вважаєте важливими;
- Домовленість з дитиною про те, щоб бути відкритими один за одним в соціальних мережах. Це дозволяє стати частиною життя вашої дитини і ділитися інтересами, що у майбутньому стане нормою відносин.

1.3. Врахування вікових особливостей дошкільників

Більшість дітей 2 – 6 років – активні користувачі комп'ютерів, смартфонів, планшетів. І вікова різниця навіть у дошкільників впливає на специфіку їх сприйняття онлайн-ресурсів, інтернет-зображень та звуків.

Як правило, перший досвід використання Інтернету діти отримують за допомогою батьків, старших братів і сестер. На цьому етапі дорослі відіграють важливу роль у навчанні безпечному використанню мережі і моніторингу реакції дітей на онлайн-матеріали. Діти у віці 5 – 6 років пишаються своїми новими навичками читання або лічби, охоче спілкуються, надто довірливі, не ставлять під сумнів авторитет дорослих. Діти цього віку здібні у використанні цифрових гаджетів: виконують команди, використовують цифрову гарнітуру, грають в онлайн-ігри. Але вони надто залежать від дорослих або дітей старшого віку у пошуках нових ігор, відео, месенджерів для спілкування.

Розглянемо особливості онлайн-сприйняття двох категорій дошкільників: 2-4 років і 5-6 років (табл.1.1).

Таблиця 1.1.– Особливості онлайн-сприйняття у дошкільнят

	2 – 4 років	5 – 6 років
Психологічні особливості	Сприймає відеоконтент «за чисту монету»	
	Відсутні навички критичного мислення для того, щоб використовувати інтернет без дорослих.	
	Може бути наляканий як реальними, так і вигаданими медіа-зображеннями.	
	Може бути наляканий реалістичними зображеннями насильства, погроз або небезпек.	
	Ризик переходу від підходящих до небажаних сайтів і контенту через гіперпосилання (це особлива проблема сайтів для обміну відео).	
		Вразливі для онлайн-маркетологів, які заохочують їх надавати особисту інформацію за

		допомогою опитувань, конкурсів та реєстраційних форм.
		Може бути стурбований поведінкою, з якою вони стикаються під час гри у віртуальних світах.
		Можуть бути схильні до результатів пошуку, які посилаються на невідповідні веб-сайти.
Загальний нагляд за інтернет-безпекою	Збалансуйте екранний час вашої дитини з іншими видами діяльності.	<p>Захистіть своїх дітей від образливих «спливаючих вікон», налаштувавши браузер на блокування спливаючих вікон, відключивши Java на вашому комп'ютері і/або використовуючи блокуюче програмне забезпечення.</p> <p>Блокувальники реклами, такі як AdBlock, також можуть завадити дітям бачити банерну рекламу з недоречним контентом.</p> <p>Тримайте онлайн-активності – будь то на ноутбуках, планшетах або сімейних комп'ютерах – в загальних сімейних зонах, де ви можете легко стежити за тим, що роблять ваші діти.</p>
	Завжди будьте поруч з дітьми в цьому віці, коли вони онлайн.	
	Вивчіть інструменти інтернет-фільтрації в якості доповнення, а не заміни батьківського нагляду.	

Керівництво онлайн-простором	Використовуйте зручні для дітей пошукові системи або пошукові системи з батьківським контролем.	
	Створіть персоналізоване онлайн-середовище, «закладаючи» список прийнятних сайтів. Захистіть дітей від образливих «спливаючих вікон», відключивши Java на вашому комп'ютері або за допомогою програмного забезпечення для блокування.	Створіть персоналізоване онлайн-середовище, обмеживши дітей списком улюблених сторінок або створивши «закладки» в браузері. Дотримуйтеся відповідних за віком сайтів для дітей, які мають сильні функції безпеки та конфіденційності. Поговоріть зі старшими дітьми про те, щоб не було поруч молодших братів і сестер, якщо вони беруть участь в онлайн-заходах, призначених для старшої молоді.
Навички забезпечення безпеки	Почніть говорити зі своїми дітьми про конфіденційність. Попросіть їх використовувати онлайн-нікнейм, якщо сайт заохочує їх відправляти свої імена для «персоналізації» веб-контенту. Нехай всі члени сім'ї виступають в якості зразків для наслідування для використання дітьми Інтернету.	Почніть розмови про повагу конфіденційності в Інтернеті. Скажіть своїм дітям не ділитися інформацією про себе або свою сім'ю, не питаючи у вас дозволу. Попросіть дітей використовувати онлайн-нікнейм, якщо сайт рекомендує їм відправляти свої імена для «персоналізації» веб-контенту. Хоча діти у віці від 5 до 6 років навряд чи будуть використовувати платформи соціальних

		<p>мереж, вони, ймовірно, будуть грати в віртуальних світах, які дозволяють спілкуватися між гравцями. Це гарний час, щоб почати говорити зі своїми дітьми про важливість ставитися до інших в Інтернеті з добротою і повагою.</p> <p>Заохочуйте своїх дітей приходити до вас, якщо вони стикаються з чимось в Інтернеті, що змушує їх відчувати себе некомфортно або загрожувати.</p>
--	--	--

Екранний час може допомогти дитині розвинути:

- цифрові навички – наприклад, шляхом вивчення навичок редагування відео, зробивши відео про шкільну екскурсію;
- Творчі навички – наприклад, малюючи або створюючи контент, такий як відеокліпи, анімація або комікси;
- Навички вирішення проблем – наприклад, розробка найбільш відповідного одягу для онлайн-персонажів, яку можна носити в дощову погоду, або дивлячись на можливі результати віртуальних наукових експериментів;
- Комунікативні навички – наприклад, вивчаючи іншу мову або спілкуючись з друзями або родичами по відеозв'язку;
- Соціальні навички – наприклад, граючи в ігри, які включають в себе покрокове прийняття, або граючи в складі команди.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ ТА АНАЛІЗ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

2.1. Вивчення стану сформованості у педагогів дошкільної освіти навичок діяльності, пов'язаних з безпечним використанням глобальної мережі

З метою підвищення фахової компетентності педагогів дошкільної освіти на базі Херсонського ясел-садка №37 компенсуючого типу Херсонської міської ради протягом 2019 – 2021 років було організовано низку заходів, присвячених формуванню у вихователів навичок безпечного використання інтернету.

На констатувальному етапі експерименту серед педагогічного колективу проводилося анкетування. Аналізу підлягали питання обізнаності вихователів щодо розуміння ними таких понять, як цифрова стійкість, безпечний контент, здорове використання екрану, кібербулінг, а також рівень сформованості їх вмінь надання методичної допомоги дітям та їх батькам у царині безпечної та відповідальної поведінки в онлайн-середовищах.

Якщо розглядати такий моніторинг з точки зору фахових компетентностей педагогів дошкільної освіти, то можна скласти такий перелік:

1. Здатність до формування цифрового освітнього середовища;
2. Готовність до взаємодії з учасниками освітнього процесу;
3. Здатність застосовувати сучасні методики і технології організації освітньої діяльності;
4. Здатність вирішувати стандартні фахові завдання на основі інформаційної та бібліографічної культури з застосуванням

інформаційно-комунікаційних технологій і з урахуванням основних вимог інформаційної безпеки;

5. Здатність здійснювати психологічний супровід педагогів і батьків з питань психічного розвитку дітей;

6. Знати і використовувати критерії добору програмних засобів для вирішення професійних і освітніх завдань;

7. Володіти основними методами, способами і засобами роботи з інформацією, у тому числі у глобальних комп'ютерних мережах;

8. Знати теоретичні підходи до активності дітей в Інтернеті – її форм, завдань, ефектам, ризикам, до поняття інтернет-залежності та здійсненню соціальної і психологічної допомоги дітям з надмірним використанням інтернету;

9. Знати цілі, завдання і технології супроводу дітей щодо опанування ними інтернет-простору.

Якісні результати констатувального етапу показали, що такі загальні вміння педагогів дошкільної освіти як використання методів, засобів роботи з інформацією, зокрема у глобальних цифрових мережах, реалізація основних моделей застосування ІКТ в освітньому процесі, взаємодія з батьками, колегами, соціальними партнерами, використовуючи можливості ІКТ сформовані на достатньому рівні. Це пояснюється і зростанням власне цифрової грамотності громадян і умовами вимушеного дистанційного та змішаного навчання, спричиненого пандемією COVID-19.

Натомість, вміння планувати та організовувати роботу з профілактики надмірного використання інтернету; вміння конструктивно знайомити дітей з можливостями і безпеками інтернету, етикою коректної поведінки у віртуальному середовищі; вміння аналізувати інтернет-контент з точки зору його користі/шкоди для дітей та вміння застосовувати методи професійної діяльності з

використанням ІКТ і з урахуванням вимог інформаційної безпеки мають дуже низькі показники сформованості.

2.2. Реалізація експериментальної програми

Захист дітей в Інтернеті – це відповідальність кожного. Весь персонал повинен пройти відповідну підготовку щодо захисту і захисту дітей, включаючи онлайн-навчання з безпеки, яка регулярно оновлюється і інтегрується, узгоджується і розглядається як частина широкої підготовки педагогічного персоналу і планування навчальної програми.

Тренінг з безпеки для педагогів надає знання та навички, необхідні для впевненості і можливостей, щоб допомогти забезпечити безпеку дітей в Інтернеті.

Реалізація тренінгу відбувалася за допомогою відео-матеріалів, які розроблені з ініціативи Міністерства цифрової трансформації України, виступів спеціалістів на засіданнях методичного об'єднання, шляхом інформальної освіти (самоосвіти). Так, на сайті МОН розміщено матеріали для підвищення рівня обізнаності батьків та педагогів «Безпека дітей в інтернеті». Також тут наявні рекомендації Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі щодо організації взаємодії «дитина-інтернет-мобільний зв'язок» [4].

Для організації тренінгу ми використовували відповідні посібники, матеріали для проведення занять та квестів для різних вікових груп щодо навчання дітей безпечному користуванню інтернетом, що розташовані на сайті.

На платформі цифрової освіти ДІЯ розміщено «освітній серіал для батьків «Безпека дітей в інтернеті» про те, як уберегти дітей онлайн

від шкідливих матеріалів, кібербулінгу, суїцидальних інтернет-спілок, сексуального насильства»[18] (рис.2.1).

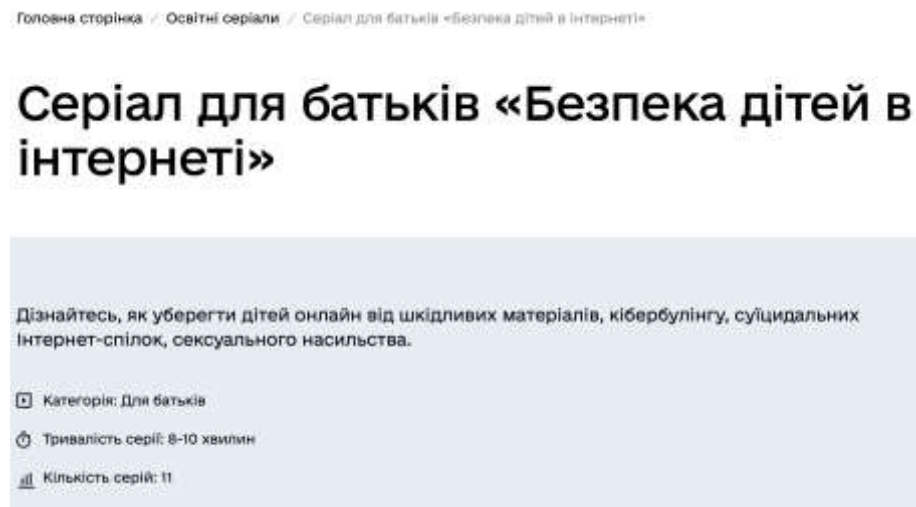

Рис.2.1.– Головна сторінка освітнього серіалу

Після перегляду кожної з 11 серій є можливість пройти тест для перевірки отриманих знань. Наприкінці розробники пропонують підсумковий тест і за умови успішного проходження всіх тестувань отримується відповідний сертифікат (рис.2.2).

Рис.2.2.– Електронний сертифікат з успішного проходження курсу [19]

Нами використовувався також «онлайн-посібник «COVID-19. Поради з безпеки онлайн для батьків та опікунів», в якому оприлюднюється інформація про «найбільш актуальні проблеми віртуального життя дітей, способи розв’язання проблем та захист дітей онлайн під час карантину»[10].

Ситуація в інтернеті є дуже небезпечною і швидко змінюється, тому маємо постійно відслідковувати нові тенденції в цифровому середовищі, вчасно на них реагувати та підвищувати обізнаність батьків, вчителів та дітей щодо можливих ризиків»(рис.2.3) [10].

Рис.2.3.– Посібник з порадами щодо захисту дітей в онлайн-середовищах під час карантину [10]

Розглянемо більш детально програму таких заходів.

Модуль 1: Яка потреба в онлайн-безпеці?

Модуль 1 обговорює, чому онлайн-безпека так важлива, і досліджує, як використання дітьми технологій і Інтернету робить їх вразливими до цілого ряду онлайн-ризиків.

Модуль 2: Нормативно керівні вказівки і законодавство.

Модуль 2 досліджує законодавче керівництво, про яке мусять знати щодо онлайн-безпеки в закладах освіти. У ньому розглядаються ключові програмні документи, включаючи забезпечення безпеки дітей

в освіті, а також обговорення вимог навчальної програми та програмних результатів.

Модуль 3: Розуміння онлайн-ризиків – небезпечні комунікації.

Модуль 3 розглядає небезпеки навколо того, з ким діти можуть взаємодіяти в Інтернеті (і як вони можуть це зробити), а також різні способи, якими вони можуть зіткнутися зі шкодою. У ньому також містяться поради і рекомендації про те, як дорослі можуть приймати відповідні заходи.

Модуль 4: Розуміння онлайн-ризиків – управління онлайн-інформацією.

У модулі 4 охоплюються типи онлайн-контенту, який діти можуть контролювати або до якого мають доступ. Педагоги вчаться визначати дії, які можуть поставити під загрозу їх власну онлайн-інформацію.

Модуль 5: Розуміння онлайн-ризиків – вплив на здоров'я, благополуччя і спосіб життя.

У модулі 5 ви дізнаєтеся про те, як технології і соціальні мережі можуть негативно вплинути на психічне здоров'я, благополуччя і спосіб життя дітей і як підтримати дітей, які можуть відчувати шкідливе поведінка.

Модуль 6: Побудова культури онлайн-безпеки.

У модулі 6 обговорюється ваша роль в розробці спільного підходу до онлайн-безпеки. У ньому розглядаються механізми звітності, напрямки, сприяння належній практиці дотримання, навчання онлайн-безпеки та надання необхідної підтримки дітям.

Модуль 7: Дистанційний захист учнів.

У модулі 7 мова йде про обов'язки щодо захисту дітей дистанційно. Розглядаються питання про те, як забезпечити безпеку

дітей в Інтернеті за допомогою змішаного навчання і щодо адаптованого викладання і навчання через COVID-19.

Модуль 8: Використання співробітниками цифрових технологій.

Модуль 8 досліджує вашу роль в забезпеченні ефективного використання співробітниками цифрових технологій, особливо в підтримці розширеного викладання і навчання, а також в дотриманні відповідних вимог до захисту.

Протягом року проведення таких заходів спричинило перегляд ставлення дорослих до проблем безпечного інтернету та можливих ризиків, з якими стикаються діти, починаючи з дошкільного віку. У жовтні 2021 року ми провели низку діагностичних зрізів, а саме:

1. Онлайн-тестування на сайті МОН України «Безпека дітей в Інтернеті»;
2. Повторне анкетування педагогів дошкільної освіти щодо виявлення рівнів сформованості їхніх навичок забезпечувати безпечне використання глобальної мережі.

Результати такої роботи у порівняльному аспекті унаочнено на діаграмі (рис.2.4).

Рис.2.4.– Динаміка сформованості у педагогів дошкільної освіти навичок безпечного використання Інтернету у фаховій діяльності.

Як видно з діаграми, значний приріст у рівнях сформованості маємо у тих позиціях, які відповідають власне за організацію окресленої роботи з дітьми дошкільного віку та їх батьками: використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій з урахуванням вимог інформаційної безпеки, аналіз інтернет-контенту щодо його шкоди або користі для дошкільників, організація заходів для формування етики коректної поведінки у віртуальному середовищі та профілактики надмірного використання цифрових засобів.

Разом з цим, зазнали покращення і показники власне цифрової грамотності вихователів. Так, позитивна динаміка на рівні 10 – 15% спостерігається у вміннях взаємодіяти з батьками, колегами у соціальних мережах і професійних спільнотах; вміннях реалізовувати засоби цифрових технологій у власній діяльності.

Окрім анкетування вихователі взяли участь в онлайн-тестуванні на сайті МОН України щодо сформованості особистісної цифрової

грамотності за допомогою онлайн-інструменту «Цифрограм» (рис.2.5) [2].

Рис.2.5.– Сертифікат про рівень цифрової грамотності

Отримані знання і вміння дозволяють більш свідомо підходити до вирішення проблеми безпечного використання Інтернету всіма суб'єктами освітнього процесу. Оскільки найбільший вплив на виховання і свідомість дошкільників має родина, ми у процес тренінгового навчання активно залучали батьків і членів родини, що дає нам можливість спільної плідної співпраці.

2.3. Методичні рекомендації щодо створення безпечного онлайн-середовища дошкільників

Ключові моменти

- Екранний час може бути частиною здорового способу життя, коли він збалансований з іншими видами діяльності, які сприяють розвитку дитини дошкільного віку;

- Фізична гра, творча гра, читання, спілкування і сон гарні для розвитку дошкільнят;

- Сімейні правила можуть допомогти вам збалансувати екранний час та інші заходи для вашого дошкільника;

- За допомогою цифрових медіа та Інтернет зі своєю дитиною або переконайтеся, що ви поруч і знаєте, що ваша дитина робить в Інтернеті. Таким чином, ви можете діяти швидко, якщо ваша дитина стурбований або засмучений чимось, що він бачив;

- Створіть сімейний медіаплан (Дод.А). Ваш план може охоплювати такі речі, як зони без екрану в вашому домі, правила інтернет-безпеки, такі як невидача особистої інформації, а також програми, ігри та програми, які підходять для використання вашою дитиною;

- Використовуйте зручні для дітей пошукові системи, такі як Kiddle або Kidtopia, або контент-провайдерів, таких як ABC Kids, CBeebies, YouTube Kids або KIDOZ;

- Переконайтеся, що ігри, веб-сайти і телевізійні програми підходять для вашої дитини;

- Переконайтеся, що старші брати і сестри дотримуються ваших правил інтернет-безпеки. Наприклад, правило може полягати в тому, що вони можуть дивитися тільки відповідні віку програми з молодшими братами і сестрами або що вони не можуть публікувати

фотографії або контент про молодших братів і сестер без попередньої перевірки;

- Налаштуйте папку з закладками для улюблених програм або веб-сайтів вашої дитини, щоб він міг легко їх знайти. Ви можете налаштувати папки і закладки на всіх пристроях, які використовує ваша дитина;

- Перевірте установки конфіденційності, використовуйте батьківський контроль, блокуйте покупки в додатку, вимкніть варіанти оплати в один клік і служби визначення місцеположення на своїх пристроях і іграшках, підключених до Інтернету. Обмежте функції камери і відео.

Ось кілька ідей для здорового екранного часу, які ви можете використовувати, щоб подати хороший приклад для своєї дитини:

- Виведіть час без телефону кожен день, щоб ви могли бути «в даний момент» зі своєю дитиною. Це може бути, коли ваша дитина повертається додому зі школи або ви повертаєтесь додому з роботи, під час сімейного прийому їжі, коли ви спостерігаєте, як ваша дитина займається спортом, коли ви знаходитесь в парку зі своєю дитиною і так далі;

- Якщо ви отримуєте текстове повідомлення або повідомлення в соціальних мережах під час розмови з кимось, особливо з вашою дитиною, почекайте, поки розмова не буде завершено, перш ніж перевірити його;

- Постарайтеся не тримати телефон, планшет або ноутбук в спальні вночі. Зарядіть свої пристрої на ніч в сімейному районі і навчіть свою дитину робити те ж саме;

- Вимкніть телевізор під час сімейного прийому їжі або коли він «включений на задньому плані». Замість цього ви можете спробувати послухати музику;

- Працюйте разом зі своєю дитиною, щоб створити сімейний медіаплан. Ви можете включити такі речі, як відсутність мобільного телефону під час їжі. Тоді переконайтеся, що ви також дотримуетесь рекомендацій в плані!

- Використовуйте екрани в позитивному ключі – наприклад, щоб підтримувати зв'язок з родиною і друзями, відправляючи текстові повідомлення, здійснюючи відеодзвінки або використовуючи соціальні мережі;

- Робіть перерви і регулярно переміщайтеся, коли використовуєте екрани. І використовуйте свій пристрій на рівні очей для хорошої постави;

- Уникайте використання екранів для розваги вашої дитини в таких ситуаціях, як тривалі поїздки на машині або зустрічі. Спробуйте змішати його з такими речами, як ігри на пам'ять, карткові ігри, читання або малювання.

Слідкуйте за своїм екранним часом протягом тижня. Додайте всі використання екрану – телевізор, відеоігри, соціальні мережі, тексти і так далі. Якщо ви вважаєте, що використовуєте екрани більше, ніж хочете, скоротіть використання. Спробуйте перевіряти телефон рідше або плануйте інтенсивне використання на вихідні або в якості задоволення.

ВИСНОВКИ

Аналіз освітніх програм, рекомендацій Міністерства освіти і науки України дозволило нам виокремити як актуальну проблему безпечного використання дошкільниками цифрових технологій, зокрема інтернету. Сьогодні відомі роботи вчених, присвячені дослідженню позитивного та негативного впливу цифрових технологій на розвиток дошкільника. Також розглядається специфіка такого використання: візуалізація інформації в ігровій формі, з звуковим та анімованим супроводом; індивідуалізація навчання досягається за рахунок самостійного регулювання темпу і кількості вправ. Крім того, засвоюється соціальна форма ігрових способів взаємодії. У дослідженнях акцентується увага на тому, що навчання безпечної і відповідальної поведінки в Інтернеті можливо, якщо дорослі допоможуть своїй дитині навчитися безпечно, відповідально і приємно користуватися цифровими медіа та Інтернетом. Якщо навчити дитину управляти ризиками інтернет-безпеки і тривожним досвідом для себе, то у неї сформується цифрова стійкість. Це здатність справлятися з будь-якими ризиками, з якими вона стикається в Інтернеті, і позитивно реагувати на них.

Основними факторами, що дозволяють сформувати цифрову стійкість є: спільний вихід в Інтернет з дитиною, хороший приклад для наслідування, навчання дитини хорошему і поганому контенту, навчання дитини відношенню до покупок в онлайн-додатках.

В Інтернеті існують ризики безпеки для дошкільнят, хоча дошкільнята зазвичай не піддаються такій кількості ризиків, як діти старшого віку. Це тому, що вони з меншою ймовірністю будуть використовувати Інтернет самостійно.

У своїй роботі ми обрали визначення безпечної поведінки в Інтернеті, як «сукупність дій особистості під час користування Інтернетом, що сприяють задоволенню потреб і водночас запобігають

можливості завдання збитків, заподіяних фізичному, психічному, соціальному благополуччю та (або) майну самої людини та інших людей». Існує чотири основних види інтернет-ризиків для дітей.

1. Контент-ризиками.

Для дітей шкільного віку ці ризики включають в себе речі, які вони можуть вважати турбуючими, огидними чи іншим чином незручними, якщо вони випадково зіткнуться з ними. Це може включати в себе сексуальний контент в іграх, порнографію, зображення жорстокого поводження з тваринами і реальне або імітаційне насильство.

2. Ризики контакту.

Ці ризики включають в себе вступ дітей в контакт з людьми, яких вони не знають, чи з дорослими, що видають себе за дітей в Інтернеті. Наприклад, дитину можуть переконати поділитися особистою інформацією з незнайомцями, надати контактні дані після натискання на спливаючі повідомлення або зустрітися особисто з кимось, з ким вона зустрічалася в Інтернеті.

3. Ризики поведінки.

До цих ризиків відносяться дії дітей таким чином, які можуть зашкодити іншим, або стати жертвами такої поведінки. Наприклад, дитина може знищити гру, створену братом і сестрою. Іншим ризиком поведінки є випадкове здійснення покупок в додатку.

Нами розглянуто особливості онлайн-сприйняття дошкільників від 2 до 6 років і визначили переваги, які надають сформовані навички онлайн: цифрові навички, творчі навички (наприклад, малюючи або створюючи контент), навички вирішення проблем (наприклад, розробка найбільш відповідного одягу для онлайн-персонажів, яку можна носити в дощову погоду, або дивлячись на можливі результати віртуальних наукових експериментів), комунікативні навички (наприклад, спілкуючись з друзями або родичами засобами відеозв'язку).

З метою підвищення фахової компетентності педагогів дошкільної освіти на базі Херсонського ясел-садка №37 компенсуючого типу Херсонської міської ради протягом 2019-2021 років було організовано низку заходів, присвячених формуванню у вихователів навичок безпечного використання інтернету.

Якісні результати констатувального етапу показали, що такі загальні вміння педагогів дошкільної освіти як використання методів, засобів роботи з інформацією, зокрема у глобальних цифрових мережах, реалізація основних моделей застосування ІКТ в освітньому процесі, взаємодія з батьками, колегами, соціальними партнерами, використовуючи можливості ІКТ сформовані на достатньому рівні. Це пояснюється і зростанням власне цифрової грамотності громадян і умовами вимушеного дистанційного та змішаного навчання, спричиненого пандемією COVID-19. Натомість, вміння планувати та організовувати роботу з профілактики надмірного використання інтернету; вміння конструктивно знайомити дітей з можливостями і безпеками інтернету, етикою коректної поведінки у віртуальному середовищі; вміння аналізувати інтернет-контент з точки зору його користі/шкоди для дітей та вміння застосовувати методи професійної діяльності з використанням ІКТ і з урахуванням вимог інформаційної безпеки мають дуже низькі показники сформованості.

Нами організовано тренінг, реалізація якого відбувалася за допомогою відео-матеріалів, які розроблені з ініціативи Міністерства цифрової трансформації України, виступів спеціалістів на засіданнях методичного об'єднання, шляхом інформальної освіти (самоосвіти). Так, на сайті МОН розміщено матеріали для підвищення рівня обізнаності батьків та педагогів «Безпека дітей в інтернеті». Також тут наявні рекомендації Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі щодо організації взаємодії «дитина-інтернет-мобільний зв'язок».

Для організації тренінгу ми використовували відповідні посібники, матеріали для проведення занять та квестів для різних вікових груп щодо навчання дітей безпечному користуванню інтернетом, що розташовані на сайті.

На платформі цифрової освіти ДІА розміщено освітній серіал для батьків «Безпека дітей в інтернеті» про те, як уберегти дітей онлайн від шкідливих матеріалів, кібербулінгу, суїцидальних інтернет-спілок, сексуального насильства.

Протягом року проведення таких заходів спричинило перегляд ставлення дорослих до проблем безпечного інтернету та можливих ризиків, з якими стикаються діти, починаючи з дошкільного віку. У жовтні 2021 року ми провели низку діагностичних зрізів, а саме: онлайн-тестування на сайті МОН України «Безпека дітей в Інтернеті»; повторне анкетування педагогів дошкільної освіти щодо виявлення рівнів сформованості їхніх навичок забезпечувати безпечне використання глобальної мережі.

Результати контрольного експерименту показали значний приріст у рівнях сформованості у тих позиціях, які відповідають власне за організацію окресленої роботи з дітьми дошкільного віку та їх батьками: використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій з урахуванням вимог інформаційної безпеки, аналіз інтернет-контенту щодо його шкоди або користі для дошкільників, організація заходів для формування етики коректної поведінки у віртуальному середовищі та профілактики надмірного використання цифрових засобів.

Разом з цим, зазнали покращення і показники власне цифрової грамотності вихователів. Так, позитивна динаміка на рівні 10 – 15% спостерігається у вміннях взаємодіяти з батьками, колегами у соціальних мережах і професійних спільнотах; вміннях реалізовувати засоби цифрових технологій у власній діяльності.

Так, організація експерименту та його результати засвідчують правильність окресленого напрямку у формуванні навичок безпечного використання засобів глобальної мережі. Матеріали, які використовувалися під час такої роботи, дозволили нам створити методичні рекомендації для подальшого удосконалення окреслених компетентностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акимова М.К., Козлова В.Т. Диагностика умственного развития детей. СПб.: Питер, 2006, 240с.: ил. (Серия «Детского психолога»).
2. Безпека дітей в інтернеті. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/bezpeka-ditej-v-interneti>
3. Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями / О.Удалова, О.Швед, О.Кузнєцова та ін. К.: Україна, 2010. 72 с.
4. БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-seredovishe-ta-formuvannya-povedinki-ditej-v-interneti-vazhlive-zavdannya-dlya-ministerstva>
5. Блах В.С., Саган О.В., Раєвська І.М.МЕНТАЛЬНІ КАРТИ ЯК МЕТОД ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ. Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. 2021. Випуск 35. С.125-128
6. Веб-сервисы как средство интеграции приложений. Електронний ресурс. URL: <http://www.4stud.info/networking/webservices.html>.
7. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі: навчально-методичний посібник / А.Кочарян, Н.Гущина. К., 2011. 100 с.
8. Глобальна рамка ЮНЕСКО у сфері цифрової грамотності. URL: [URL:http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip51-global-framework-reference-digital-literacy-skills-2018-en.pdf](http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip51-global-framework-reference-digital-literacy-skills-2018-en.pdf)

9. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків / І.Литовченко, С.Максименко, СБолтівець та ін. К.: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим»», 2010. 48 с.
10. Захист дітей онлайн під час карантину. Мінцифра презентувала інструкцію з порадами для батьків. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/zakhist-ditey-onlayn-pid-chas-karantinu-mintsifra-prezentovala-instruktsiyu-z-poradami-dlya-batkiv>
11. Неофіційний переклад, запропонований ГО «Ла Страда – Україна». URL: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_597.html
12. Новоселова С.Л. В чем проблема информатизации дошкольного образования? Детский сад от А до Я. 2003. No 1.
13. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OP%20ЦК.pdf
14. Пейперт С. Переворот в сознании: Дети, компьютеры и плодотворные идеи: Пер. с англ. / Под ред. А.В.Беляевой, В.В.Леонаса. М.: Педагогика, 1989. 224 с.
15. Рекомендації для проведення додаткових профілактичних заходів закладами освіти серед дітей та інформування батьків щодо компетентностей безпечної поведінки в цифровому середовищі. URL: <https://docs.google.com/document/d/1dd3aHmMypfjZdI3wteZcJ6Ypwavb7mJ1/edit>
16. Саган О.В., Іванова О.О. Цифрова дидактика: реалії та перспективи. Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога. Херсон: Вид-во ХДУ. 2020. С.435-440.
17. Сайт ООН. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/02/1396212>
18. Серіал для батьків «Безпека дітей в інтернеті». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/serial-dlya-batkiv-onlayn-bezpeka-ditey>

19. Сертифікат. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/test/results/xbAEzo0j0unL6VeeFz POpYGyBr4WKO76>
20. Тимофеева Н.М. Цифровая грамотность как компонент жизненных навыков. Ж-л «Психология, социология и педагогика». Рубрика: Педагогика. 2015. №7 (46).
21. Цифрограм. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua>
22. Черних О.О. Керівництво із соціально-педагогічного супроводу формування безпечної поведінки підлітків в Інтернеті: навчально-методичний посібник / Черних О.О. К.: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»», 2017. 104 с. URL: <https://osvita-omr.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/Формування-безп-інтернету.pdf>
23. Blakh V.; Yurina.; Los O.; Sagan O. y Liba O. Mind maps as a means of visualization of educational tasks. Revista Inclusiones Vol: 8 num 1 (2021): 106-114.
24. Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2016 – 2021) – Children’s human rights URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c1d0
25. Learningapps. URL: <https://learningapps.org/>
26. Sagan O. The Formation of Digital Competence by Means of Open Educational Resources/ Sagan Olena, Kabelnikova Natalia, Liba Oksana, Liba Natalia. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)’, ISSN: 2278-3075 (Online), Volume-9 Issue-2, December 2019, Page No. 2261-2264.
27. Sagan O., Los O., Kazannikova O., Raievska I. A SYSTEM OF EFFECTIVE TASKS IN BLENDED LEARNING ON THE BASIS OF BLOOM’S TAXONOMY. E-learning and STEM Education Scientific Editor Eugenia Smyrnova-Trybulska «E-learning», 11, Katowice-Cieszyn 2019, pp. 17-187. URL: 10.34916/el.2019.11.12
28. Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., & Van den Brande G. (2016). DigComp 2.0: The digital competence framework for citizens. Update

phase 1: The conceptual reference model. (Technical Report). Retrieved from the website of Publications Office of the European Union. URL: <https://ideas.repec.org/p/ipt/iptwpa/jrc101254.html>

29. Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Vanden Brande G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. URL:10.2791/11517/ – 44 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Сімейний медіаплан.

Засоби масової інформації повинні працювати на вас і працювати в рамках ваших сімейних цінностей і стилю виховання дітей. Коли вони використовуються вдумливо і належним чином, то можуть поліпшити повсякденне життя. Але при неправильному використанні або без роздумів ЗМІ можуть витіснити багато важливих видів діяльності, таких як особиста взаємодія, сімейний час, ігри на свіжому повітрі, фізичні вправи, відключені простої і сон. Створивши персоналізований сімейний план використання медіафайлів, ви можете бути інформовані про те, коли використовуєте мультимедійні дані для досягнення своєї мети. Це вимагає від батьків і користувачів думати про те, якими вони хочуть, щоб ці цілі були. Інструмент нижче допоможе вам подумати про засоби масової інформації і створити цілі і правила, відповідні цінностям вашої родини.

Щоб скласти план використання мультимедіа вашої родини, почніть з введення інформації про вашу сім'ю. Ця інформація залишиться конфіденційною та конфіденційною.

Додаток Б

Витяг зі стратегії Ради Європи з прав дитини (2016 – 2021) [11].

5. Права дитини в світі цифрових технологій.

56. Нові інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) впливають на реалізацію значної кількості фундаментальних прав дитини, гарантованих Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією про захист прав людини й основоположних свобод і Європейською соціальною хартією. Відповідно до рекомендацій, які видає Комітет ООН з прав дитини, усі діти повинні мати можливість отримувати безпечний доступ до ІКТ і цифрових засобів масової інформації, а також мати можливість повною мірою брати участь у прийнятті рішень, що їх стосуються, висловлювати власну думку, шукати інформацію й користуватися всіма правами, закріпленими в Конвенції ООН про права дитини й факультативних протоколах до неї без будь-якої дискримінації.

57. Цифровий світ пропонує дітям безмежні можливості навчання та зв'язку, а також висуває реальні проблеми, які повинні вирішувати держави-члени на комплексній основі й відповідно до Стратегії Ради Європи щодо керування Інтернетом 2016 – 2021. Рада Європи забезпечить керівництво й підтримку державам-членам щодо участі, захисту й дотримання прав дітей у цифровому середовищі.

5.1. Участь дітей у цифровому середовищі

58. Рада Європи заохочуватиме й захищатиме права дітей на недискримінацію, доступ до інформації, свободу вираження думок та участі в цифровому середовищі в співпраці з іншими зацікавленими сторонами, що діють у цій галузі. Розроблятимуть і розповсюджуватимуть додатки для смартфонів і планшетів, а також інші засоби комунікації для розширення можливостей дітей, батьків і педагогів та безпечного використання потенціалу ІКТ і цифрових медіа.

Особливу увагу буде приділено розширенню прав і можливостей дітей, які перебувають в уразливому становищі, таких як діти з обмеженими можливостями.

Спираючись на рекомендації з питань політики підтримки позитивного батьківства та інші відповідні стандарти, буде розроблено керівні принципи щодо виховання дітей у цифрову епоху, заснованого на правах дитини. Посібник для держав-членів розроблятимуть на основі комплексного підходу до прав дітей у цифровому середовищі.

5.2. Захист дітей у цифровому середовищі

59. Конвенції Ради Європи забезпечують міцну основу для захисту дітей від потенційних ризиків для їх безпеки та конфіденційності в цифровому середовищі. Рада Європи стимулюватиме, контролюватиме й підтримуватиме здійснення Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Конвенції про кіберзлочинність і Додаткового протоколу до неї, а також Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних, Конвенції про запобігання насильства щодо жінок і домашнього насильства та боротьбу з цими явищами, Конвенції про заходи щодо протидії торгівлі людьми, а також відповідні Рекомендації Комітету міністрів.

5.3. Забезпечення освітою для дітей у цифровому середовищі

60. ІКТ і цифрові засоби масової інформації додали новий вимір до права дітей на освіту. З метою сприяння творчому, критичному й безпечному використанню Інтернету Рада Європи розпочне загальноєвропейський проект з цифрової громадянської освіти, ґрунтуючись на досягненнях програми Освіти для демократичного громадянства й освіти в галузі прав людини та результатах проекту Компетенції для демократичної культури. На основі багатосторонніх консультацій та обміну кращими практиками буде розроблено й надано державам-членам для використання в навчальних закладах керівні

принципи політики та набір ідентифікаторів для компетенцій цифрового громадянства.

61. Інтернет і соціальні медіа широко використовують для пропагування мови ворожнечі, радикалізації й тероризму серед молоді. У відповідь на це Рада Європи продовжуватиме кампанію «Рух проти мови ненависті» (No Hate Speech) і вкладатиме кошти в комплекс заходів в галузі освіти і в Інтернеті.

Додаток В

«Как Мышонок учился безопасному поведению в сети Интернет» Сказка

На опушке леса в маленьком уютном доме жила небольшая, но очень дружная семья мышей-полёвок. Каждое утро папа отправлялся на работу: вскапывал поле, сеял семена, рыхлил землю. У мамы были другие заботы: прибраться дом, истопить печь, приготовить обед. А маленький мышонок в это время оставался дома один, играл в игрушки и листал книжки.

Очень часто он просил у своих родителей купить ему компьютер. И вот в один из вечеров, когда вся семья собиралась за ужином, папа сказал: «Мы решили подарить тебе компьютер». Мышонок очень обрадовался. С этого дня мышонок проводил всё своё свободное время возле компьютера.

Просьбы родителей не сидеть в интернете он просто не слушал. Стоило родителям утром пойти на работу, малыш сразу же садился за компьютер. В интернете он завёл много друзей, так ему казалось. Но из всех друзей был один друг, как казалось мышонку, самый лучший. Он был очень добрый, хороший и мышонку очень нравилось с ним общаться. Мышонок рассказал своему другу, где он живёт, когда родители уходят на работу и когда приходят домой. И вот однажды его друг предложил ему встретиться, поговорить и поиграть без компьютера, дома у мышонка. Мышонок согласился, но родителям ничего не сказал. Испугался, что ему не разрешат. И вот в один из летних дней, когда родители ушли на работу, в дверь дома постучали. Мышонок очень радостный побежал открывать дверь, но когда он открыл её, то очень испугался. На пороге его дома стояла кошка.

От испуга мышонок сильно закричал. Его крик услышали родители, которые сегодня работали в огороде возле дома. Они

прибежали домой, и выгнали кошку, а мышонку сказали: «Всегда надо спрашивать родителей о незнакомых вещах в Интернете. Мы расскажем, что безопасно делать, а что нет. Прежде чем начать дружить с кем-то в Интернете, надо спросить у нас, как безопасно общаться. Никогда не надо рассказывать о себе незнакомым людям, где ты живёшь. Нельзя встречаться без родителей с людьми из Интернета вживую. В Интернете многие люди рассказывают о себе неправду».

С тех пор маленький мышонок большой мамин помощник: он собирает хворост для печки, приносит воду из колодца, рвёт вкусные травы для супа. А компьютером пользуется только с родителями, и только для того чтобы научиться чему-то хорошему.

Додаток Г

Віртуальна та додана реальність

Віртуальна та додана реальність вже стали частиною розваг і навчання. Що потрібно знати про ці нові технології, щоб використовувати їхні переваги та водночас знизити ризики для здоров'я та безпеки?

Що таке віртуальна реальність?

Віртуальна реальність (VR) – це повністю цифровий світ, створений за допомогою комп'ютерних систем, які забезпечують повний спектр відчуттів (зорових, звукових, тактильних та інших). Такі технології широко використовують у сфері розваг.

Чи мають такі ігри потенційно шкідливий вплив на дітей?

На жаль, так. Ця нова технологія, а тому досліджень її довгострокового впливу на дітей небагато. Вона може негативно вплинути на координацію рук і очей, баланс і багатозадачність. Коли дитина грає у VR, її зір і слух повідомляють мозку, що тіло рухається, а внутрішнє вухо (орган рівноваги) стверджує зворотнє. Ця розбіжність може призвести до нудоти, блювоти, головного болю та труднощів із підтримкою рівноваги.

Особливо чутливі до ризику діти від 2 до 12 років, оскільки вони не завжди вчасно розпізнають симптоми недугу, а тому продовжують грати навіть тоді, коли їм зле. Саме тому на багатьох іграх VR є обмеження за віком.

Також, справжня реальність «сіріша» за кольорові симуляції, і це ще більше заохочує дитину занурюватися у гру.

Як мінімізувати ризики від використання VR?

- Звертайте увагу на вікові обмеження та час, який дитина проводить у грі. Більшість ігор мають вікові обмеження до 12 років, але навіть підліткам краще грати 10-15 хвилин, а не годину.
- Звертайте увагу на самопочуття дитини. Попередьте її про можливі неприємні відчуття та домовтеся, щоб вона припиняла гру, поки їй не стане краще.
- Дайте можливість дитині розповісти про свій досвід. Поговоріть з дитиною про те, що незвичайного вона відчувала у грі, адже VR дозволяє відчувати штучно створений світ як реальний.
- Стежте за контентом гри. Не дозволяйте своїм дітям грати у VR-ігри, які імітують досвід, небажаний у реальному житті. Наприклад, ігри зі зброєю чи жорстокістю до інших людей.

- Подбайте про фізичну безпеку: приберіть меблі з простору, де дитина гратиме, та домовтеся, хто під час гри буде контролювати фізичну безпеку дитини. Найкраще, щоб дитина сиділа під час гри, якщо це можливо.
- Допоможіть дитині навчитися орієнтуватися у VR. Для цього, надягнувши окуляри або шолом, дитина має повільно пройтись по кімнаті.
- Домовтеся з дитиною про те, що вона дотримуватиметься коротких сеансів, поки ви не побачите, як на неї впливає VR.

Чим віртуальна реальність відрізняється від доданої?

Доповнена реальність (AR) – це сучасна технологія, яка доповнює звичну реальність елементами, яких насправді не існує, але люди можуть їх бачити і частково навіть взаємодіяти з ними в режимі реального часу. А віртуальна реальність занурює людину в повністю нереальний, штучно створений світ. Наприклад, гра у покемонів (Pokemon Go) використовує додану реальність.

Для використання доданої реальності часто достатньо звичайних гаджетів, наприклад, смартфона або планшета.

Як застосовуються VR та AR?

VR та AR часто застосовують в іграх та навчанні. Зокрема у симуляційних іграх, які готують до реальних ситуацій на роботі, як-то проведення хірургічної операції або пілотування літака. Інший приклад - програма Froggipedia, завдяки якій діти можуть препарувати жаб, не наносячи шкоди живим тваринам. А програма доданої реальності Star Walk 2 дозволяє активніше вивчати зоряне небо.

Віртуальна реальність також збагачує відвідування музеїв через реалістичну реконструкцію минулих часів. Так, у Національному музеї Фінляндії можна [відвідати одну з картин](#) та зануритися у реальність позаминулого століття, вдягнувши обладнання VR.

Додаток Д

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Кедровська Олена Юріївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

15.09.2021
(дата)

(підпис)

Олена Кедровська
(ім'я, прізвище)